

SKALA I KIERUNKI ZMIAN WYŁUDZEŃ KREDYTÓW W POLSCE

Sławomir Juszczyk, Tomasz Żak

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Abstrakt. W bankowości przestępczość rozumiana ogólnie jest jako czyny, których dopuścili się klienci banków, powodując naruszenie przepisów prawa karnego w związku z prowadzoną przez banki działalnością. Głównym rodzajem przestępstw bankowych są wyłudzenia kredytów. Zagrożenia oszustwami wynikają zarówno ze strony osób z zewnątrz, jak i nieuczciwych pracowników banków. Celem badań było przybliżenie zjawiska wyłudzeń kredytów oraz reakcji banków na tego rodzaju przestępstwa. Przedmiotem analizy były oszustwa kredytowe wymierzone w sektor bankowy w latach 1999–2013. W opracowaniu wykorzystano dane Związku Banków Polskich, Biura Informacji Kredytowej S.A. oraz Komendy Głównej Policji. Z przeprowadzonych badań wynika, iż poziom bezpieczeństwa działalności sektora bankowego pozostaje na wysokim poziomie, na skutek coraz nowszych metod popełniania przestępstw bankowych.

Słowa kluczowe: sektor bankowy, oszustwa kredytowe, ryzyko wyłudzeń

WSTĘP

Sektor bankowy odgrywa kluczową rolę w kredytowaniu podmiotów gospodarczych, a tym samym przyczynia się do rozwoju gospodarki wolnorynkowej. Liberalizacja gospodarki, która nastąpiła w Polsce po 1989 roku, spowodowała zmianę stosunków społeczno-gospodarczych. W konsekwencji nastąpiło zwiększenie aktywności banków, w szczególności związanej z działalnością kredytową [Wujastyk 2011, s. 21]. Kolejnym bodźcem wzrostu znaczenia kredytów była akcesja Polski do Unii Europejskiej, poprzedzona kilkuletnimi działaniami dostosowawczymi do standardów występujących w nowoczesnych gospodarkach.

Prowadzenie działalności niezależnie od branży wymaga na ogół pozyskiwania środków obcych niezbędnych do bieżącej działalności oraz rozwoju. Banki jako instytucje kredytowe udostępniające środki mogą w mniejszym lub większym zakresie determinować funkcjonowanie oraz rozwój podmiotów gospodarczych. Działalność kredytowa jest istotna także w zaspakajaniu potrzeb konsumentów [Kozera, Kozera 2010, s. 57].

Udzielanie dodatkowych funduszy w różnej postaci i formie na prowadzenie działalności gospodarczej jest jednym z filarów gospodarki wolnorynkowej. Z tego też powodu banki i cały system bankowy należą do jednych z bardziej narażonych na działania przestępcze sektorów gospodarki. Oszustwa wymierzone w sektor bankowy podważają zaufanie do instytucji banku i mają przede wszystkim wpływ na sferę działalności gospodarczej [Buczowski 2012, s. 91–92].

Przestępczość bankowa ogólnie rozumiana jest jako czyny, których dopuścili się klienci banków i inne osoby, powodujące naruszenie przepisów prawa karnego w związku z prowadzoną przez banki działalnością. Najczęściej spotykanym przestępstwem godzącym w interesy finansowe banku jest wyłudzenie kredytu bankowego [Peterek 2012, s. 34]. Przestępstwa tego typu to zjawisko trwale związane z sektorem bankowym i w praktyce niemożliwe do całkowitego wyeliminowania, jednak możliwe do istotnego ograniczenia.

Ilość klasycznych napadów na banki w ostatnich latach zmniejszała się, a przestępcy w Polsce charakteryzują się mniejszą bezwzględnością w porównaniu ze sprawcami z państw zachodnich. W Polsce wartość zagarniętych pieniędzy jest relatywnie mała i wynosi od kilku do kilkunastu tysięcy złotych. Wynika to m.in. stąd, że banki przenoszą swoje oddziały do dużych sklepów i małych miejscowości, gdzie tworzą małe placówki z niewielką kwotą pieniędzy [Juszczuk 2007, s. 112]. Sytuacja ta spowodowała, że przestępcy zwracają większą uwagę na oszustwa bankowe, które wiążą się z mniejszym ryzykiem i pozwalają na zdobycie większych kwot pieniędzy.

Oszustwo kredytowe według art. 297 kodeksu karnego (k.k.) to zespół działań, które zmierzają do nieuczciwego przywłaszczenia udzielonego zasilania finansowego w postaci kredytu, pożyczki itp. Wyłudzenie kredytu za pomocą podrobionego dokumentu jako szczególny rodzaj oszustwa sankcjonuje art. 297 § 1 kodeksu karnego. Przewiduje on, że przestępstwo popełnia każdy, kto w celu uzyskania różnego rodzaju wsparcia finansowego (m.in. kredyt, pożyczka pieniężna), instrumentu finansowego albo zamówienia publicznego przedstawia choćby jeden fałszywy lub stwierdzający nieprawdę dokument lub nierzetelne oświadczenie [Sobiech 2012, s. 13].

Najczęściej do próby wyłudzenia kredytu dochodzi za pomocą kradzionych lub podrabianych dokumentów oraz gdy osoby zawierające umowy kredytowe

nie mają zamiaru ich spłacać. Ten ostatni wymieniony aspekt jest domeną z reguły drobnych i działających na własną rękę oszustów. Osoby te posługują się przeważnie własnymi dokumentami tożsamości, jeśli jest to wymagane, i dodatkowo przedstawiają fikcyjne zaświadczenie o zatrudnieniu oraz dochodach. Jednakże zaświadczenia takie nie zawsze są konieczne, gdyż coraz popularniejsze są kredyty gotówkowe bez zabezpieczeń. Motywacją dla sprawców tego typu wyłudzeń są najczęściej bieżące problemy finansowe.

Przestępcy dużego formatu, działający najczęściej w zorganizowanych grupach przestępczych, starają się pozostać anonimowi, gdyż ich celem jest osiągnięcie stałych i długookresowych dochodów z działalności przestępczej. Zawodowi oszuści wykorzystują wiele przestępczych metod działania, jednak w większości służą im do tego celu utracone dokumenty innych osób (nierzadko przerobione), dokumenty rejestrowe i finansowe podmiotów gospodarczych (osób fizycznych, spółek) itp. [Jamróz 2012]. Z tych względów tak istotne staje się zgłaszanie ich kradzieży czy zaginięcia nie tylko w banku, lecz także na policję. Dzięki temu ryzyko wyłudzenia pieniędzy zostaje znacząco ograniczone, można też uniknąć wielu problemów związanych z wyjaśnianiem sprawy [Sobich 2012, s. 13].

Jak wskazała w swoich badaniach Karaźniewicz [2007, s. 104–106] większość oszustw kredytowych w Polsce popełnianych jest w związku z uzyskiwaniem bezgotówkowych kredytów na zakup dóbr konsumpcyjnych.

METODY BADAŃ

Celem artykułu jest omówienie problemu wyłudzeń kredytów oraz reakcji banków na tego rodzaju przestępstwa ze zwróceniem szczególnej uwagi na rozbieżności między danymi z Biura Informacji Kredytowej oraz Komendy Głównej Policji zarówno w liczbie, jak i w wartości wyłudzeń.

Przedmiotem badań były oszustwa kredytowe wymierzone w sektor bankowy w latach 1999–2013. Badania przeprowadzono na podstawie danych statystycznych Związku Banków Polskich, Biura Informacji Kredytowej S.A. oraz Komendy Głównej Policji. Analizie poddano następujące aspekty: liczbę przestępstw w sektorze bankowym, liczbę wszczętych postępowań z art. 297 § 1 k.k., liczbę i kwoty udaremnionych wyłudzeń kredytów bankowych w Polsce z uwzględnieniem danych dotyczących poszczególnych województw.

W ramach realizacji przyjętego celu posłużono się metodą opisową, porównawczą oraz metodami statystycznymi m.in. średnią arytmetyczną oraz współczynnikiem regresji.

WYNIKI BADAŃ

Bazując na danych statystycznych gromadzonych przez Komendę Główną Policji, w tabeli 1 przedstawiono kształtowanie się poziomu przestępstw związanych z sektorem bankowym. W latach 2008–2010 zaobserwowano średniorocznie około 5-procentowy wzrost liczby postępowań wymierzonych w sektor bankowy. Do tego typu przestępstw KGP zalicza zarówno przestępstwa związane z wyłudzeniami kredytów (art. 297 § 1 i 2 k.k.¹), jak i prowadzenie bez zezwolenia działalności polegającej na gromadzeniu środków pieniężnych w celu udzielenia kredytów (art. 171 Prawo bankowe²) oraz tzw. lichwy (art. 304 k.k.³). Jednakże nie wliczane są przestępstwa związane z kradzieżą kart kredytowych czy bankowością internetową.

TABELA 1. Liczba przestępstw w Polsce godzących w sektor bankowy

Lata	Przestępstwa godzące w sektor bankowy ^a	Wyłudzenia kredytów z art. 297 § 1 k.k.	Wykryte przestępstwa	Udział przestępstw wykrytych (%)
2008	10 533	10 453	9 745	92,52
2009	11 186	11 105	10 533	94,16
2010	11 725	11 553	11 136	94,98

^a Ogół przestępstw godzących w sektor bankowy: art. 297 § 1 i 2, art. 171 ustawy Prawo bankowe, art. 304 k.k.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji*.

*Serwis internetowy KGP <http://www.policja.pl> (dostęp 27.05.2013).

¹ Art. 297 § 1 k.k. – przedłożenie podrobionego, przerobionego, poświadczającego nieprawdę lub nierzetelnego dokumentu albo nierzetelnego oświadczenia w banku lub jednostce organizacyjnej prowadzącej podobną działalność albo instytucji dysponującej środkami publicznymi, celem uzyskania kredytu, pożyczki pieniężnej, poręczenia, gwarancji lub innego świadczenia.

Art. 297 § 2 k.k. – nie powiadomienie właściwego podmiotu o sytuacji mogącej mieć wpływ na wstrzymanie albo ograniczenie wysokości udzielonego wsparcia finansowego, określonego w art. 297 § 1 k.k.

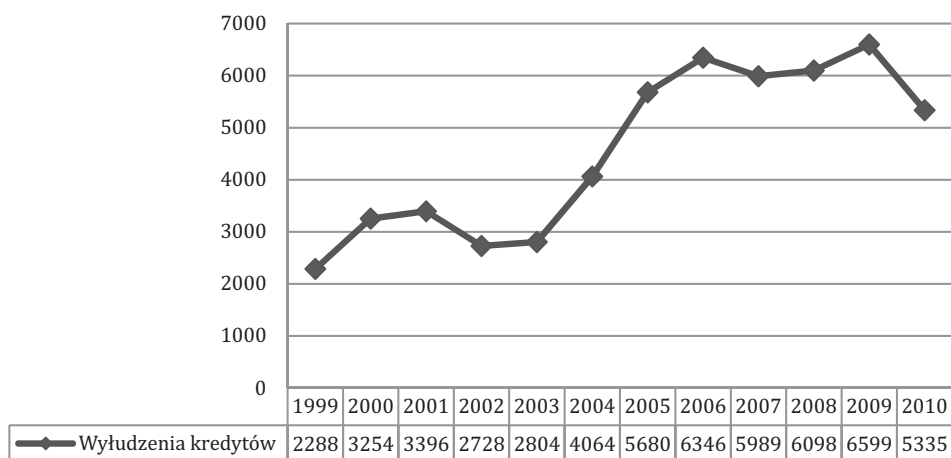
² Art. 171 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe – prowadzenie bez zezwolenia działalności polegającej na gromadzeniu środków pieniężnych innych osób fizycznych, prawnych lub jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, w celu udzielania kredytów, pożyczek pieniężnych lub obciążania ryzykiem tych środków w inny sposób.

³ Art. 304 k.k. – wyzyskanie przymusowego położenia innej osoby i zawarcie z nią umowy nakładającej na nią obowiązek świadczenia niewspółmiernego ze świadczeniem wzajemnym (lichwa).

Istotną kategorią przestępstw finansowych są oszustwa kredytowe stanowiące około 99% ogółu przestępstw. Do tego typu przestępstw zalicza się wyłudzenia kredytów z wykorzystaniem podrobionego, przerobionego, poświadczającego nieprawdę albo nierzetelnego dokumentu lub też nierzetelnego, pisemnego oświadczenia dotyczącego okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania wsparcia finansowego, instrumentu płatniczego lub zamówienia (art. 297 § 1 k.k.). Wykrywalność tego typu przestępstw w Polsce była wysoka: 93% – 2008 r., 95% – 2009 r., 96% – 2010 r. i wskazuje na coroczną poprawę tego wskaźnika.

W celu przedstawienia problemu wyłudzenia kredytów bankowych zaprezentowano na rysunku 1 liczbę wszczętych postępowań w latach 1999–2010. W okresie badawczym nastąpił 2,4-krotny wzrost ogólnej liczby przestępstw. Warto zwrócić uwagę na trend wzrostowy w latach 2003–2006 zgłaszanych przestępstw (średnioroczny przyrost o ponad 40%). Wiązać to można ze wzmożoną działalnością kredytową banków, wynikającą z przyśpieszonego rozwoju gospodarczego Polski w tym okresie oraz zwiększaniem międzybankowej konkurencji. Skutkowało to rozluźnieniem lub zaniechaniem przestrzegania niektórych reguł w postępowaniach kredytowych.

Początkowym wzrostom liczby wyłudzeń kredytów sprzyjał również brak współpracy między bankami. Z obawy przed utratą klientów banki nie udzielały sobie informacji, co umożliwiało nieuczciwym kredytobiorcom uzyskiwanie kredytów w kolejnych bankach, mimo niemożliwości spłaty zobowiązań. Ponadto system zabezpieczeń wiarygodności przez banki był mało wiarygodny [Kukuła 2000, s. 103–113].

RYSUNEK 1. Liczba wyłudzeń kredytów w latach 1999–2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji*.

*Serwis internetowy KGP <http://www.policja.pl> (dostęp 27.05.2013).

Przez kolejne cztery lata (2006–2009) nie zaobserwowano znaczących zmian w liczbie wyłudzeń kredytów. W 2009 roku odnotowano najwyższy poziom tego rodzaju przestępstw. Na koniec okresu badawczego miał miejsce blisko 20-procentowy spadek liczby oszustw kredytowych, na który wpływ mogła mieć między innymi większa ostrożność w udzielaniu kredytów przez banki spowodowana wprowadzeniem przez Komisję Nadzoru Finansowego nowych rekomendacji.

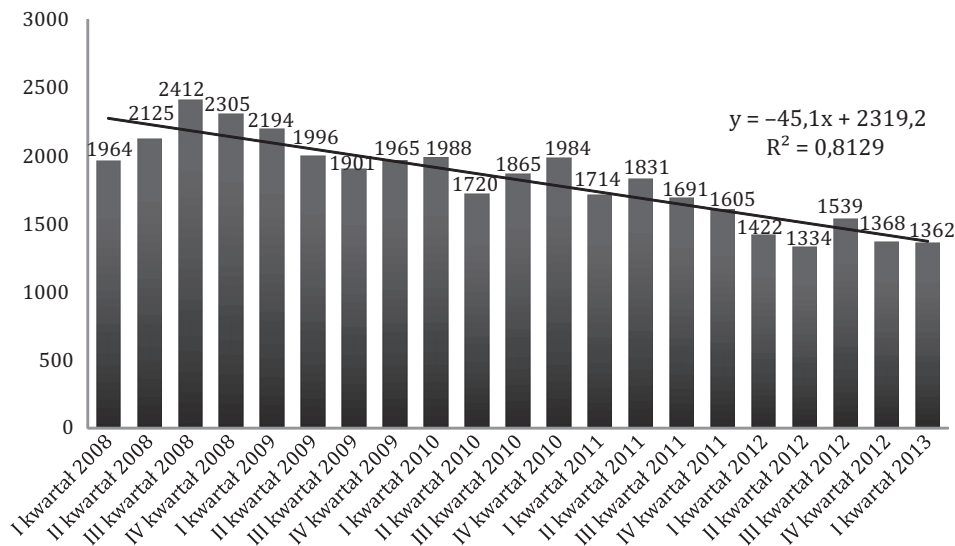
Zdaniem Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości dane z polskiej statystyki policyjnej wzbudzają wiele wątpliwości. Na podstawie wyników badań i analiz bazy okazuje się, że we wszystkich kategoriach przestępstw kryminalnych, nie wyłączając finansowych, „policyjne dane o przestępczości są w naszym kraju wyjątkowo mało wiarygodne”. Podsumowanie wyników badań wiktymizacyjnych wskazuje, że polska policja nie wie przynajmniej o 3/4 rzeczywiście zaistniałych przestępstw [Wójcik 2011, s. 20]. Podobne wnioski wynikają z badań Stuart [1978, s. 2–6].

Ze względu na niedoskonałość policyjnej statystyki, która uzależniona jest od woli banków w zgłaszaniu podejrzenia popełnienia przestępstwa bankowego, badania rozszerzono o dane Związku Banków Polskich oraz Biura Informacji Kredytowej S.A. Banki dość niechętnie powiadamiają organy ścigania o swoich stratach wynikających z przestępstw popełnianych na ich szkodę. Wynika to między innymi z możliwości utraty wiarygodności w oczach klientów, co może spowodować dużo większe koszty finansowe dla banku niż straty poniesione w wyniku przestępstwa.

Na rysunku 2 przedstawiono łączną liczbę prób wyłudzeń kredytów udaremnionych w wyniku działalności banków. Analiza kwartalnych zmian liczby nieudanych oszustw wskazuje na trend spadkowy. W 2008 roku zanotowano największą liczbę oszustw (8806). W kolejnych latach kształtowały się one następująco: 2009 r. – 8056, 2010 r. – 7557, 2011 r. – 6841 oraz 2012 r. – 5663. Co wskazuje na ograniczenie tego zjawiska o ponad 35% w 2012 roku względem 2008 roku.

Z przebiegu linii regresji wynika, że w okresie badawczym średnio co kwartał liczba prób wyłudzeń kredytowych zmniejszała się o 45 przypadków. Ponadto z modelu wynika, że podział prób przestępczości w ujęciu kwartalnym okresu badawczego, *ceteris paribus*, wyjaśniał w ponad 81% zmienność liczby prób wyłudzeń kredytowych w Polsce, co świadczy o szybkim postępie organizacyjnym w zapobieganiu przestępczości w tym czasie w sektorze bankowym w Polsce.

Najwięcej prób wyłudzeń kredytów odnotowano w drugiej połowie 2008 roku. Najmniej natomiast było ich w II i IV kwartale 2012 roku oraz w I kwartale 2013 roku. Były one o około 40% mniejsze w porównaniu z III i IV kwartałem 2008 roku. Widoczne ograniczenie ujawnionych prób usiłowania pozyskania w nieuczciwy sposób kredytów możliwe było dzięki rozwojowi systemu dokumentów zastrzeżonych (DZ) w wyniku kampanii informacyjnej rozpoczętej

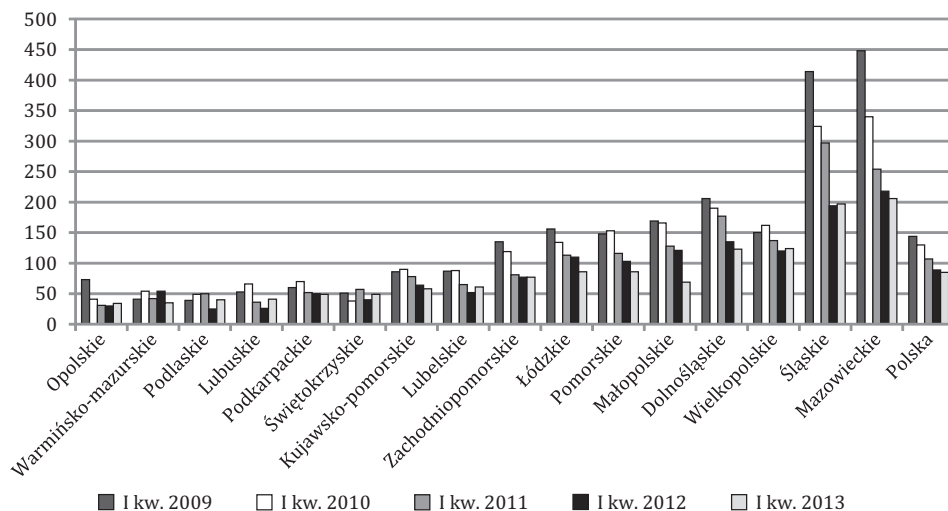
RYSUNEK 2. Liczba prób wyłudzeń kredytów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Biura Informacji Kredytowej S.A.

16 lipca 2008 roku. System DZ pozwala na szybką wymianę informacji między bankami. Zastrzeżony dokument w jednym banku nie może być wykorzystany w celu wyłudzeń w innym. Zgodnie z danymi Związku Banków Polskich liczba dokumentów zastrzeżonych znajdujących się w bazie DZ systematycznie wzrasta. W ostatnim kwartale 2007 roku w systemie było 661 083 dokumentów, na koniec marca 2013 roku nastąpił ich wzrost o ponad 80% do poziomu 1 197 556 (w tym 856 122 paszportów i dowodów osobistych).

Banki ciągle podejmują działania mające na celu ograniczenie strat wynikających z działalności przestępczej polegającej na wyłudzeniu kredytów. Zaobserwowano znaczne wahania w wartościach wyłudzeń kredytów (rys. 3). Jednakże przestępcy również nie pozostają bierni w doskonaleniu metod swojego działania. W II i IV kwartale 2012 roku łączna kwota udaremnionych oszustw kredytowych nie sięgała w Polsce 60 mln zł. W IV kwartale 2010 roku z tego tytułu banki mogły ponieść straty wielkości ponad 163 mln zł, a w II i III kwartale 2011 roku zaledwie o około 20 mln zł mniejsze (ponad 140 mln zł).

Analizując roczne zmiany wartości wyłudzeń kredytów w latach 2010–2011, zauważalne były ich wzrosty. W szczególności zwraca uwagę blisko 50-procentowy ich przyrost w 2010 roku. Najwyższy poziom udaremnionych oszustw, przekraczający 510 mln zł, zaobserwowano w 2011 roku. W latach 2009 oraz 2012 odnotowano jednak (mimo trendu wzrostowego) spadki wartości oszustw. Wysoki poziom oszustw w latach 2010–2011 zmusił banki do wdrożenia dodatkowych procedur przy przyznawaniu kredytów, co spowodowało spadek łącznej kwoty

RYСУNEK 3. Kwota udaremnionych prób wyłudzeń kredytów bankowych (mln zł)

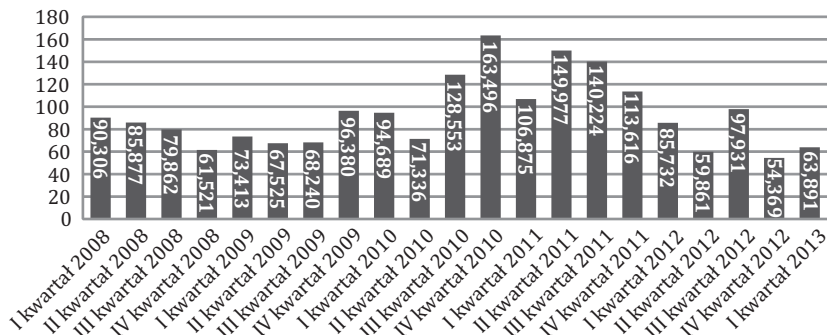
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Biura Informacji Kredytowej S.A.

prób udaremnionych wyłudzeń kredytów w 2012 roku o blisko 42% w stosunku do najniższego zanotowanego poziomu – poniżej 300 mln zł.

Porównując dane z rysunków 2 i 3, warto zauważyć, iż średnia kwota udaremnionych oszustw kredytowych zmieniała się w podobny sposób jak łączna ich wartość. Można zwrócić także uwagę na znaczne różnice w poziomach minimalnych i maksymalnych. Największa średnia kwota wyłudzeń, przekraczająca 80 tys. zł, wystąpiła w IV kwartale 2010 roku oraz II i III kwartały 2011 roku. Skrajne kwartały badań charakteryzowały się zaś średnimi wartościami udaremnionych prób wyłudzeń kredytów nie przekraczających 4700 zł.

Dane zaprezentowane na rysunku 4 przedstawiają systematyczny spadek liczby nieudanych oszustw kredytowych w Polsce w pierwszych kwartałach w latach 2009–2013 z podziałem na województwa. Dziewięć województw charakteryzuje się mniejszą liczbą prób wyłudzeń kredytów niż średnia dla całej Polski. W pozostałych siedmiu województwach średnia ta jest większa (2- lub 3-krotnie), w szczególności zwracają uwagę dane z województwa mazowieckiego i śląskiego. Tak duża liczba nieudanych prób wyłudzeń kredytów w tych województwach może świadczyć z jednej strony o wyższej skuteczności w wykrywaniu oszustw klientów przez pracowników banków, a z drugiej strony o większej liczbie placówek w tych regionach.

Duży spadek liczby nieudanych prób wyłudzeń kredytów na początku badań wynika między innymi ze znacznego ograniczenia akcji kredytowej. Banki w tym okresie, ze względu na kryzys finansowy na rynkach oraz problemy sektora bankowego w USA i w niektórych krajach UE, znacznie ograniczyły liczbę udzielanych

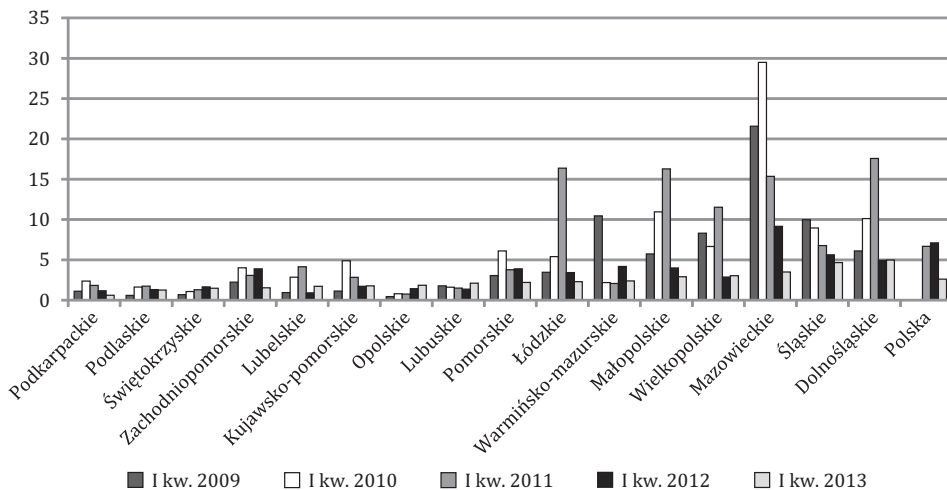

RYSUNEK 4. Liczba prób wyłudzeń kredytów według województw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Biura Informacji Kredytowej S.A.

kredytów, zwłaszcza do uzyskania których nie są potrzebne dodatkowe zabezpieczenia. Właśnie takie kredyty mimo niskich kwot wiążą się z większym ryzykiem, gdyż do ich uzyskania wystarczy przedstawić jedynie dokument tożsamości.

Na koniec badań przedstawiono łączne kwoty udaremnionych prób wyłudzeń kredytów bankowych według województw w pierwszych kwartałach w latach 2009–2013 (rys. 5). W odróżnieniu od liczby wyłudzeń nie można w tym przypadku dokonać podziału województw w całym okresie. Jedynie w województwie mazowieckim kwota nieudanych prób we wszystkich latach znacznie przewyższa średnią krajową. Warto zwrócić uwagę na 2011 rok, w którym zaobserwowano

RYSUNEK 5. Kwota udaremnionych prób wyłudzeń kredytów bankowych według województw (mln zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Biura Informacji Kredytowej S.A.

znaczne rozbieżności w poziomach udaremnionych prób wyłudzeń. Łączna kwota oszustw kredytowych w sześciu województwach (łódzkie, małopolskie, wielkopolskie, mazowieckie, dolnośląskie i śląskie), w których kwoty przekraczały średnią krajową, stanowiła blisko 80% wszystkich nieudanych wyłudzeń w 2011 roku.

Zwraca także uwagę ponad 60-procentowe ograniczenie średniej kwoty wyłudzeń w I kwartale 2013 roku, mimo nieznacznego zmniejszenia średniej liczby udaremnionych wyłudzeń kredytów. Sytuacja ta może wynikać ze znacznego obniżenia stóp procentowych przez Bank Centralny, co spowodowało obniżenie kosztów kredytów oraz zwiększyło ich dostępność. W związku z tym można uznać, że łatwiejszy dostęp ogranicza chęć nieuczciwego pozyskiwania kredytów.

Ponadto w latach 2009–2013, jak wskazują raporty Info DOK publikowane przez Centrum Prawa Bankowego i Informacji (na podstawie danych Związku Banków Polskich), w każdym roku dochodziło do kilkunastu prób wyłudzeń kredytów na kwoty przekraczające kilka milionów złotych. Udaremnienia wyłudzeń miały miejsce w większości województw. Świadczy to o korzystnej skuteczności działalności banków oraz wprowadzonych zabezpieczeniach w tym zakresie.

WNIOSKI

Przedstawione wyniki badań odnośnie zjawiska wyłudzeń kredytów w Polsce pozwoliły na sformułowanie kilku wniosków.

Zaobserwowane różnice między liczbą wyłudzeń kredytów według danych policji oraz udaremnionych prób wynikają z kilku przyczyn. Banki ze względu na obawę utraty wiarygodności i zaufania klientów nie zawsze powiadamiają organy ścigania o oszustwach. Jednakże bardziej chętnie wykazują swoją skuteczność w udaremnianiu prób wyłudzeń kredytów. Dodatkowym powodem różnic jest to, iż nie wszystkim próbom oszustw można zapobiec. Na przykład kredyt przyznany na podstawie prawdziwych dokumentów, lecz nie spłacany w pierwszych trzech okresach, zgłaszany jest przez banki do organów ścigania jako wyłudzenie kredytu.

Koniunktura na rynku wpływa również na liczbę wyłudzeń kredytów. Szybszy rozwój gospodarczy w Polsce w latach 2003–2007 łączył się ze znacznym wzrostem liczby oszustw kredytowych. Wynikało to z łatwego dostępu do kredytów dzięki szybkiemu rozwojowi akcji kredytowej banków oraz wzrostowi konkurencji między nimi. Jednakże spowolnienie gospodarcze w Polsce po 2008 roku nie ograniczyło wyraźnie liczby prób wyłudzeń. Ograniczenia wprowadzone przez banki w tym okresie zmniejszyły dostępność kredytów, jednocześnie kreując u potencjalnych klientów pokusę przedstawiania fałszywych dokumentów w celu wyłudzenia kredytu.

Systematyczny spadek liczby udaremnionych wyłudzeń kredytowych wiąże się z uszczelnieniem systemu bankowego poprzez wykorzystywanie nowoczesnych narzędzi, takich jak informacje z Biura Informacji Kredytowej oraz Systemu Dokumenty Zastrzeżone. Pozwala to na ograniczenie wyłudzeń, zwłaszcza w odniesieniu do kredytów na relatywnie drobne kwoty.

Wykrywalność oszustw bankowych na poziomie 95% w odniesieniu do kwot udaremnionych wyłudzeń wskazuje, iż banki ponoszą kilkumilionowe straty w wyniku oszustw kredytowych. Większość wyłudzeń opiewa na stosunkowo niewielkie kwoty, co nie powinno wpływać na stabilność finansową banków. Jednakże przypadki wyłudzeń kredytów na duże kwoty nie wykryte przez pracowników banków, mogą spowodować zachwianie ich płynności finansowej, w szczególności w przypadku niewielkich banków spółdzielczych.

Spis literatury

- BUCZKOWSKI K. 2012: Oszustwo kredytowe (art. 297 k.k.) – ocena skuteczności zwalczania patologii w pozyskiwaniu środków na cele gospodarcze, *Prawo w Działaniu. Sprawy karne*, T. 11, Wolters Kluwer, Warszawa.
- FLISEK A. 2011: Kodeks karny Kodeks postępowania karnego oraz inne akty prawne, C.H. Beck, Warszawa.
- JAMRÓZ P. 2012: Oszustwa kredytowe, sprawcy i metody ich działania [źródło elektroniczne] <http://www.windykacja.pl/index.php?module=wiadomosci&opt1=oszustwa-kredytowe-sprawcy-i-metody-ich-dzialania&printable=yes> (dostęp 27.05.2013).
- JUSZCZYK S. 2007: Perspektywy zarządzania bezpieczeństwem w bankach spółdzielczych, *Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu* 8 (3), Warszawa – Poznań – Kraków, s. 109–115.
- KARAŻNIEWICZ J. 2007: Bankowe oszustwo kredytowe, aspekty normatywne, kryminologiczne i polityczno-kryminalne, TNOiK – Dom Organizatora, Toruń.
- KOZERA A., KOZERA C. 2010: Rola banków spółdzielczych w kredytowaniu nieruchomości mieszkaniowych, *Journal of Agribusiness and Rural Development* 3 (17), s. 59–65.
- KUKUŁA Z. 2000: Przepięstwa bankowe na Podbeskidziu w okresie transformacji polskiej bankowości, w świetle badań akt sądowych, *Bezpieczny Bank* 2–3 (9–10), s. 103–113.
- PETEREK P. 2012: Zagrożenia kryminalne w bankowości. Przepięstwa bankowe, *Czasopismo Prawnicze, Forum Nauk Prawnych* 1, s. 47–52.
- SOBIECH Ł. 2012: Należności bankowych można dochodzić w procesie karnym, *Dziennik Gazeta Prawna* 8 z dn. 12.01.2012.
- STUART H. 1978: *The Hidden Economy*, Martin Robertson, London.
- WÓJCIK J. 2011: Główne problemy przestępczości w Polsce z początkiem XXI wieku, *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Informatyki, Zarządzania i Administracji w Warszawie* 3 (16), s. 203–227.
- WUJASTYK A. 2011: Przepięstwa tzw. oszustw kredytowych w ustawie oraz praktyce prokuratorskiej i sądowej, Wolters Kluwer, Warszawa.

THE SCALE AND DIRECTION OF CHANGES SCAMS LOANS IN POLAND

Abstract. The banking crime is generally understood as acts committed by bank customers resulting in violation of the criminal law in connection with the activities of banks. The main type of crime to defraud banks are lending. Fraud risks resulting from both outsiders and dishonest bank employees. Aim of this study was to present the phenomenon of extortion loans and banks reaction to this kind of crime. The analysis was aimed at credit fraud in the banking sector from 1999 to 2013. The study used data of the Association of Polish Banks, Credit Information Bureau and the Police Headquarters. The study shows that the security of the banking sector remains high, as a result of more recent methods of banking crime.

Key words: banking sector, credit fraud, risk of scam